

GIZ Projekat

Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu

**VODIČ ZA PREDUZEĆA U
REALIZACIJI
REALNIH SUSRETA**

**VODIČ ZA ŠKOLE U
REALIZACIJI
REALNIH SUSRETA**

RASPITIVANJE U PREDUZEĆU I ISPROBAVANJE PRAKSE
PREDUZEĆA ZA OSNOVCE

Marina Ostojić • Jelena Dimitrijević • Valerija Živković • Marija Radovanović

Beograd
Mart 2012. godine

IZDAVAČ:

Udruženje poslovnih žena

Deutsche Gesellschaft fuer Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Im Auftrag des Bundesministeriums fuer wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung
(BMZ) der Bundesrepublik Deutschland

ZA IZDAVAČA

Udruženje poslovnih žena

Olivera Popović

Deutsche Gesellschaft fuer Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Martin Welte

AUTORKE

Marina Ostojić

Valerija Živković

Jelena Dimitrijević

Marija Radovanović

UREĐIVAČ

Marija Radovanović

RECENZENTI

Jovana Ružičić

Dragana Petković

LEKTOR

Hanna Gadomski

DIZAJN I OPREMA

Multimediaworx

ŠTAMPA

Mladost

TIRAŽ 200

ISBN 978-86-910351-6-7

Sadržaj	2
Uvodna reč	3
<i>O projektu Profesionalna orijentacija u Srbiji..</i>	<i>5</i>
Izazovi partnerstva i saradnje između škole i privrede	6
Realni susreti sa svetom rada	7
Osnovci u realnim susretima sa svetom rada	8
Organizacione forme realnih susreta sa svetom rada	9
Raspitivanje u preduzeću	9
Isprobavanje prakse	10
Monitoring isprobavanja prakse u realnim susretima	12
Trajanje realnih susreta	12
Koraci u pripremi preduzeća i škole za ostvarivanje realnih susreta	12
Preporuke za preduzeća u pripremi i ostvarivanju realnih susreta	16
Preporuke za škole u pripremi i ostvarivanju realnih susreta	17
Preporuke za učenike/ce u pripremi i ostvarivanju realnih susreta	18
Priprema mesta za praksu za učenike/ce iz osnovne škole i sadržaj prakse	19
Plan aktivnosti škole i preduzeća	19
Poznavanje razvojnih karakteristika učenika/ca završnih razreda osnovne škole	20
Dobiti iz ostvarivanja realnih susreta za preduzeća	21
Dobiti iz ostvarivanja realnih susreta za aktere u školi	22
Preduzeća kao resurs centri za profesionalnu orijentaciju	23
Škole kao resurs centri za profesionalnu orijentaciju	23
Primeri ostvarivanja realnih susreta iz ugla preduzeća	24
Primeri ostvarivanja realnih susreta iz ugla škole	25
Razmena iskustava sa drugim preduzećima u ostvarivanju realnih susreta	26
Razmena iskustava sa drugim školama u ostvarivanju realnih susreta	26
Unapređivanje partnerstva i saradnje između preduzeća i škole	26
Literatura	27
Prilozi	28

Uvodna reč

Vodič *Preduzeća za osnovce* nastao je u okviru GIZ-ovog projekta *Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu*, koji se realizuje u saradnji sa Ministarstvom prosvete i nauke i Ministarstvom omladine i sporta. Osnovni cilj projekta je uspostavljanje funkcionalnog i održivog programa profesionalne orijentacije za učenike/ce koji završavaju osnovnu školu i mlade.

Projekat realizuje procesni, dinamički, petofazni model profesionalne orijentacije, u čijem je fokusu razvoj kompetencije za orijentaciju prilikom izbora zanimanja pomoću programa modula: samospoznaja, informisanje o zanimanjima i karijeri, putevi obrazovanja i mreža škola, realni susreti sa svetom rada i donošenje odluke o izboru škole i zanimanja.

Jedna od inovacija prepoznatih u ovom programu jeste modul „realni susret sa svetom rada“. Ostvaruje se programom i prilikom da učenici/ce završnih razreda osnovne škole, u cilju raspitivanja u preduzeću i isprobavanja prakse, realizuju posetu preduzeću u trajanju od po 15 sati godišnje, u sedmom i u osmom razredu. Sistemom obrazovanja, upoznavanje sa procesom rada i zanimanjima predviđeno je za učenike/ce iz srednjih škola i za studente. Pitanje je da li učenici/ce osnovne škole mogu da ostvaruju realne susrete? Zemlje Evropske unije, svojim programom profesionalne orijentacije i modelima, daju jasnu poruku da je raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse u preduzećima poželjno i moguće i na ranijem uzrastu, u cilju donošenja promišljene odluke o izboru buduće škole i zanimanja. Bili smo u prilici da se uverimo u verodostojnost, značaj i dobiti koji se ostvaruju u realnim susretima u Austriji, preko GTZ-ovog projekta *Prelazak mladih u svet rada na Zapadnom Balkanu*, u periodu od 2008–2010. godine. Poučeni i ohrabreni pozitivnim iskustvima iz pomenutog pilot projekta, na čijim je osnovama nastao i razvio se GIZ-ov projekat *Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu*, namera nam je da implementiramo pozitivna iskustva u obrazovni i privredni sistem Srbije. Na taj način, želimo da unapredimo kapacitete partnerskih institucija u projektu, pre svega preduzeća/organizacija/ustanova/kompanija, kako bi otvorili vrata osnovcima za raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse.

Svrha ovog vodiča jeste da osnaži i pripremi preduzeće i školu za ostvarivanje realnih susreta sa učenicima/cama završnih razreda osnovne škole u oblasti raspitivanja o preduzeću i isprobavanja prakse.

U vodiču *Preduzeća za osnovce* nalaze se potrebne informacije o:

- » projektu i programu profesionalne orijentacije: *Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu*;
- » realnim susretima;
- » pripremi preduzeća/ustanove i škole za ostvarivanje realnih susreta;
- » razvojnim karakteristikama učenika/ca završnih razreda osnovne škole;
- » viziji razvoja programa i razmeni iskustava;
- » unapređivanju partnerstva i saradnje preduzeća i škola;
- » dokumentaciji za ostvarivanje realnih susreta.

Vodič će i bojama usmeravati na sledeći način: crveno uokvireni naslovi namenjeni su istovremeno i preduzećima i školama, zeleni naslovi su prevashodno namenjeni preduzećima/organizacijama/ustanovama/kompanijama, a narandžasti školama.

Autorke

O projektu Profesionalna orijentacija u Srbiji

Saradnja Ministarstva prosvete i nauke i Ministarstva omladine i sporta sa GIZ BOSS, obezbeđuje realizaciju projekta *Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu* za sve osnovne škole u Srbiji, u periodu od 2011. do 2013. godine.

Projekat realizuje procesni, dinamički, petofazni model profesionalne orijentacije za izbor zanimanja i školovanja posredstvom programa modula:

- » **samospoznaja** – učenici/ce upoznaju sebe, svoja interesovanja, sklonosti, sopstvene potencijale, sposobnosti, vrednosti, svoj tip učenja, spremnost za timski rad, i izgrađuju sliku o sebi u odnosu na svet rada i školovanja;
- » **informisanje o zanimanjima i karijeri** – pripremanje i obezbeđivanje dostupnosti raspoloživih informacija o zanimanjima ili informacija koje tek treba razviti u cilju informisane odluke o izboru zanimanja, na strukturisan način; učenici se informišu o svetu rada upoznavanjem sa oblastima rada i zanimanjima, indikacijama i kontraindikacijama za određena zanimanja, o obrazovnim profilima i aspektima srednjih škola;
- » **putevi obrazovanja i mreža škola** – doprinose da učenici/ce upoznaju puteve obrazovanja i karijere koji vode ka ostvarenju željenog zanimanja;
- » **realni susreti sa svetom rada** – učenici/ce preko direktnog kontakta i anketiranja predstavnika zanimanja, raspitivanja u preduzeću i prakse koja podrazumeva oprobavanje u pojedinim zanimanjima sprovode test realnosti kao proveru da li je učinjen pravi izbor željene škole i zanimanja. Ovaj modul preporučuje izlazak učenika/ca i van škole, za šta je potrebna sistematska priprema unutar same škole, kao i priprema mesta koje učenici/ce posećuju (preduzeća/organizacije/ustanove/kompanije);
- » **donošenje odluke o izboru škole i zanimanja** – samostalno, promišljeno i odgovorno donošenje odluke o izboru škole ili zanimanja.

Program je koncipiran tako da aktivnosti u radionicama sa učenicima/cama omogućavaju da oni, primereno svom uzrastu, izgrade saznanja, razviju umeća, sposobnosti i vrednosti kao osnovu za samostalno, kompetentno, odgovorno i valjano odlučivanje o izboru buduće škole i zanimanja, planiranje karijere i uključivanje u svet rada.

Program profesionalne orijentacije namenjen je kako nastavnicima i učenicima, tako i roditeljima i celokupnoj zajednici u školskom okruženju, i unapređuje i vanškolske lokalne, regionalne i nacionalne kapacitete drugih korisnika u oblasti profesionalne orijentacije. Unapređenje kapaciteta ostvaruje se usavršavanjem kadrova u sledećim institucijama: osnovne škole, srednje škole, Regionalni centar za stručno usavršavanje zaposlenih u obrazovanju, Nacionalna služba za zapošljavanje, Centar za socijalni rad, lokalna samouprava, Kancelarije za mlade, Regionalna privredna komora, organizacije, ustanove, kompanije. Unapređenje se ostvaruje i partnerstvima, umrežavanjima i razmenom iskustava svih relevantnih aktera u oblasti rada sa učenicima/cama i mladima, sa ciljem da se obezbedi kvalitetan sistem profesionalne orijentacije.

Program je baziran na pozitivnim iskustvima u njegovoj realizaciji u širem regionu, a priprema sadržaja programa poverena je stručnjacima iz oblasti obrazovanja. Do danas program profesionalne orijentacije u svom svakodnevnom radu realizuje više od 230 osnovnih škola i više od 25 Kancelarija za mlade širom Srbije. Na osnovu primera dobre prakse, naučenih lekcija iz primene programa, specijalizacije u okviru oblasti profesionalne orijentacije, prilagođenog i razvijenog materijala, do kraja 2013. godine program će se uvesti u sve osnovne škole i Kancelarije za mlade.

Kao rezultat najnovijih naučnih i međunarodno priznatih standarda, podršku realizaciji programa pružaju i priručnici za rad sa nastavnicima i učenicima: Profesionalna orijentacija – pet koraka do odluke o školi i zanimanju, sa materijalom za kopiranje, (namenjeni trenerima, profesionalcima u osnovnoj školi i Kancelarijama za mlade), Portfolio profesionalne orijentacije – registrator dokumenata za pripremu izbora buduće škole/zanimanja (namenjen učenicima/cama iz osnovne škole i mladima).

Izazovi partnerstva i saradnje između škole i privrede

Promene u svetu rada i konceptu zanimanja, kao i u zahtevima za kvalifikacijama, stepenu izraženosti nekih stručnih poslova i poslovnoj delatnosti, utiču i na promene u sistemu obrazovanja. Samim tim promene se ogledaju i u celokupnoj oblasti profesionalne orijentacije. Novi koncept dinamične profesionalne orijentacije vodi ka aktivnom ispitivanju, isprobavanju i suočavanju sa svetom rada i zanimanjima, uz odgovornost relevantnih institucija. Učenici/ce dobijaju priliku da se u praksi upoznaju sa mogućnostima školovanja i zanimanjima koja ih interesuju i isprobaju različite poslove.

Presudnu ulogu podrške podjednako dele škole i preduzeće, uz faktore uticaja: poslovna politika, razvojni ciljevi, otvorenost institucije, sagledavanje mogućnosti i planiranje, kompetencija profesionalaca, aktivnosti i angažovanje, poznavanje sveta rada i zanimanja. Odgovor institucija i njihov stav određuje mogućnost realizacije aktivnosti profesionalne orijentacije i pripreme učenika/ca i mladih za svet rada.

Vizija koju želimo da ostvarimo jeste objedinjavanje sfere škole i privrede i obostrani proces učenja i razvoja, zatim da preduzeća i škole putem partnerstva i saradnje unapređuju kapacitete za ostvarivanje realnih susreta, omogućuće upoznavanje učenika/ca sa svetom rada i njihovo oprobavanje u autentičnim situacijama u svetu rada, kao i preispitivanje izbora i odluke o zanimanju i školovanju posredstvom komponenata: raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse.

Kao misiju vidimo da realni susreti budu: atraktivni i dostupni u ponudi; usmereni ka ostvarivanju socijalne komunikacije i održivog razvoja; odgovor na potrebe škola i preduzeća; fleksibilni u odnosu na potrebe pojedinaca ili grupa; efektivni i takvi da omogućuju osnovcima da donesu valjanu odluku; zasnovani na partnerstvu i saradnji i da uključuju sve relevantne faktore u razvoju ove oblasti; funkcionalni, sa uspostavljenom strukturom i podelom odgovornosti za realizaciju; integrativni deo ostvarivanja programa profesionalne orijentacije u društvu.

Poseban značaj ima izbor preduzeća kao mesta za praksu i on se vrši u skladu sa individual-

nim i lokalnim/regionalnim okolnostima. U tom cilju, preporučuje se da i škole i preduzeća sagledaju uslove kao što su: veličina preduzeća, prostor, oprema, oblast rada i delatnost, broj i struktura zaposlenih, bezbednost, mogućnosti za realne susrete, kompetencije tima za ostvarivanje i monitoring realnih susreta, spremnost za nastavak saradnje i partnerstvo sa školama. Međusobno predstavljanje i razmena iskustava i saznanja daje priliku obrazovnim i privrednim institucijama da uspostave saradnju i partnerstvo u celokupnom procesu profesionalne orijentacije.

Realni susreti sa svetom rada

Za ostvarivanje ciljeva projekta i programa, učenicima/cama se nudi modul „realni susret“, kao sastavni deo programa profesionalne orijentacije. U programu se identifikuju dva vida realnih susreta: raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse. Osnovci za realne susrete imaju strukturisanu i vođenu pripremu u školi, kao i predviđenu dokumentaciju u obliku portfolija profesionalne orijentacije – regulator dokumenata za pripremu izbora buduće škole/zanimanja, u kome se registruje i prati celokupan tok individualnog procesa profesionalne orijentacije. Zatim se učenici/ce, u organizaciji škole i preduzeća, upućuju u preduzeće/organizaciju/ustanovu/kompaniju u cilju ostvarivanja realnih susreta, upotpunjavanja teorijskog i praktičnog znanja, te provere izabranog zanimanja i škole u stvarnosti.

Pod pojmom **realni susreti** podrazumevaju se svi direktni susreti sa svetom rada:

- » raspitivanja u preduzeću – dolazak učenika/ca u preduzeće i raspitivanje u preduzeću putem razgovora i intervjua sa zaposlenima (ekspertima), realizacija zadataka u cilju posmatranja posla u zanimanju, sakupljanje informacija i intenzivna refleksija kao uvid u nova saznanja;
- » praksa isprobavanja / praksa u preduzećima – mogućnost za učešće osnovaca u jednostavnim radnim zadacima u okviru procesa rada i refleksija;
- » susreti iz oblasti školskog obrazovanja – isprobavanja prakse u školi i u srednjim školama pri čemu se koriste i razvijaju već raspoloživi resursi;
- » susreti sa institucijama koje su relevantne za zanimanja: Nacionalna služba za zapošljavanje, Centri za informisanje o zanimanjima, institucije privrede za obuke i usavršavanje;
- » jednodnevne informativne manifestacije: Sajam obrazovanja, Sajam zanimanja i karijere, Sajam nauke, Dani informisanja o srednjim školama – Dan otvorenih vrata, *Girl's and Boy's Day*, susreti sa ekspertima u nastavi.

Putem sadržaja i aktivnosti u radionicama iz programa profesionalne orijentacije, osnovci stiču potrebna znanja o svetu rada i zanimanja iskustvenim učenjem, odnosno uobličavanjem i poimanjem ličnih, autentičnih saznanja i doživljaja. Ta saznanja zahtevaju praktičnu proveru da li stvarni zahtevi odgovaraju sopstvenim predstavama i ličnim pretpostavkama. Suštinski značaj realnih susreta, raspitivanja u preduzeću i isprobavanja prakse, ogleda se u mogućnosti da osnovci dopunjuju i unapređuju svoje znanje o svetu rada i zanimanja, intenzivno sagledavaju u stvarnosti kvalifikacioni okvir i put školovanja, provere da li stvarni zahtevi odgovara-

ju njihovim preduslovima i sposobnostima, predstavama o svetu rada i zanimanjima, kao i da preispitaju svoj izbor i odluku.

U cilju razumevanja i ilustracije značaja realnih susreta, navodimo autentičnu izjavu tridesetogodišnjeg uspešnog bankarskog službenika iz Austrije: „Kada sam bio u osnovnoj školi, želeo sam da budem poslastičar i da pravim razne slatkiše. To mi je bilo kreativno i zanimljivo, a i moje društvo iz odeljenja htelo je u poslastičare. Prijavio sam se za isprobavanje prakse koju je škola organizovala u obližnjoj poslastičarnici. Slušao sam poslastičare koji su govorili o zanimanju, školovanju, uslovima rada, napredovanju u karijeri. Slušao sam i kako opisuju jedan svoj radni dan. Zamislite, jedan radni dan poslastičara može da izgleda tako što celog dana samo mutite šlag ili lupate jaja. Tog trenutka sam zamislio sebe. Da mutim šlag celog dana? Kakav jednoličan posao! Moje predstave o zanimanju su se raspršile. Tog trenutka sam uvideo da sam gajio nerealnu sliku o zanimanju i da, u stvari, nisam znao šta znači biti poslastičar! Pomalo tužan zbog rušenja ideala, ipak sam bio zahvalan za upoznavanje i negativnih strana zanimanja. Da nije bilo raspitivanja i isprobavanja prakse, ja bih verovatno postao nesrećan poslastičar koji nevoljno odlazi na posao i radi posao koji ne voli. Na sreću, doživeo sam izvanredno iskustvo koje me je preusmerilo i opredelilo, tako da sam danas cenjen i uspešan u poslu i napredujem u svojoj bankarskoj struci. U svakoj prilici pričam ovu priču budućim srednjoškolcima, učenicima koji su sada kod mene na praksi i naravno, sa velikom radošću, kao sada, kada me pozove moja osnovna škola“.

Osnovci u realnim susretima sa svetom rada

Da bi realni susreti ostvarili svoju svrhu, važno je osvestiti lične koristi koje realni susret donosi učenicima/cama kada odlučuju o školovanju i zanimanju. Za praćenje sopstvenog postignuća, učenicima/cama se nudi refleksija – analiza i procena povratne informacije iz preduzeća ili škole i preispitivanje da li su saznanja i iskustva u skladu sa prvobitnim očekivanjima. Mogu se usmeriti i na faktore procene i orijentacije prilikom izbora daljeg školovanja u odnosu na rad u struci, kao što su: upotrebljivost školskih kvalifikacija i diploma, procena izgleda za rad u struci nakon školovanja, potražnja za stručnim kadrovima, mogućnosti zarade, broj nezaposlenih u tom području rada u odnosu na broj zaposlenih u drugim područjima rada i drugo.

Značaj realnih susreta u procesnom petofaznom modelu ogleda se u tome da se odluka o putu školovanja odnosno o zanimanju donosi uz usklađenost ličnog koncepta (interesovanja, očekivanja, sposobnosti) sa realnim okolnostima (zahtevi koji se postavljaju pred učenika odlučivanjem za određeno školovanje i zanimanje).

Radi boljeg razumevanja pojedinih koraka u petofaznom modelu, evo pregleda iz ugla učenika/ce pre donošenja odluke o školi i zanimanju:

- 1. Upoznajem samog sebe:** Šta me zanima? Koje su moje dobre strane, sposobnosti i talenti? Ko sam ja uopšte? Moja interesovanja u školi, moja interesovanja u slobodno vreme, moj sistem vrednosti.
- 2. Informišem se, pretražujem i obrađujem:** Kakve ponude informacija postoje? Kako da

dođem do tih informacija? Kako da pravim selekciju u toj raznovrsnoj ponudi? Koje informacije su značajne za mene i kako da ih koristim za orijentaciju?

3. **Poznajem mogućnosti školovanja i puteve karijere koji dovode do ostvarenja u željenom zanimanju:** Bavim se ponudama informacija koje su važne za moj izbor škole, obrazovanja i zanimanja. Upoređujem svoja interesovanja, dobre strane, talente sa zahtevima škola u koje želim da se upišem / željenih zanimanja, i sa odraslima (roditeljima, nastavnicima) razgovaram o očekivanjima koje imam od određenih škola i zanimanja.
4. **Istražujem i isprobavam željene škole (mogućnosti školovanja) i zanimanja:** Dobro pripremam i naknadno obrađujem raspitivanja u školi i preduzeću, pretražujem i na internetu, dokumentujem rezultate rada koji su za mene važni u vidu zapisa u portfoliju i sada znam kako drugačije da sagledavam mogućnosti posle realnih susreta u preduzeću.
5. **Proveravam i odlučujem:** Sad bolje poznajem sebe. Znam koje su mogućnosti školovanja i kakvi su zahtevi za pojedina zanimanja, i znam i sam kako da se informišem. Sve mi to daje više sigurnosti za donošenje odluke. Iskorišću prikupljene rezultate rada kao pomoć u orijentaciji.

Realni susreti daju mogućnost da mlada osoba stekne nova saznanja i zaključke, testira i proceni put školovanja i željeno zanimanje u realnosti, da iskoristi ponudu upoznavanja savetodavne ustanove koja nudi pomoć za planiranje školskog/stručnog obrazovanja.

Organizacione forme realnih susreta sa svetom rada

Realni susreti u svojoj organizacionoj formi mogu se ostvariti kao:

- » grupno raspitivanje, kada celo odeljenje ili grupa za profesionalnu orijentaciju zajedno istražuje preduzeće u celini;
- » raspitivanje po sektorima/službama, kada se osnovci dele na grupe i svaka grupa, polazeći od zainteresovanosti za zanimanje, istražuje neki sektor ili službu;
- » ispitivanje aspekata organizuje se tako da se istražuje samo jedan ili više aspekata preduzeća (ekonomski, tehnološki, socijalni, aspekt profesionalne orijentacije koji obuhvata put školovanja sa njegovim zahtevima, stručne okolnosti i karijerni razvoj), nakon čega se pravi razlika između određenih aspekata, posmatranih kako pojedinačno tako i u međusobnim kombinacijama.

Raspitivanje u preduzeću

Cilj raspitivanja u preduzeću jeste neposredno upoznavanje učenika/ca sa zahtevima željenog školovanja i struke i dobijanje informacija putem strukturisanog razgovora i intervju sa ekspertima – predstavnicima zanimanja u preduzeću, u stvarnim uslovima obavljanja zanimanja. Razgovori sa ekspertima sa kojima je ostvaren susret tokom prakse omogućavaju da se dobiju uvidi u različite oblasti poslova i zadataka, kao i u mogućnosti školovanja i razvoja karijere.

U uvodu je poželjno analizirati kakva je bila lična situacija eksperta na putu odlučivanja o školi i zanimanju. Zatim sledi razgovor o svakodnevi u struci, karijeri (inicijalno obrazovanje i usavršavanje, srodna zanimanja), zahtevima (lične podesnosti, dobre strane i mogućnosti), stanje u karijeri (zadovoljstvo poslom, identifikacija sa radom i zanimanjem, priznanje u društvu,

mogućnosti za napredovanje u struci i unapređenje, izgledi za budućnost, mogućnosti za zaradu). Na završetku razgovora preporučuje se diskusija, refleksija i obrada informacija popunjavanjem portfolija.

Tokom raspitivanja u preduzeću, predstavnici preduzeća i škole istovremeno pripremaju i pružaju podršku učenicima/cama prilikom:

- » prvog kontakta u međusobnom predstavljanju i upoznavanju u preduzeću;
- » praćenja kratke prezentacije o preduzeću (delatnost, oblasti rada i zanimanja, karakteristike i specifičnosti preduzeća, postignuća, broj i struktura zaposlenih, školovanje zaposlenih, mogućnosti za zapošljavanje i razvoj karijere, i drugo);
- » informisanja i poštovanja kodeksa ponašanja u preduzeću i mera bezbednosti;
- » sagledavanja informacija o zanimanjima koje se odnose na obrazovanje, zadatke i poslove, sirovine i radni materijal, zahteve potrebne za zanimanja: fizičke, karakterne, intelektualne, pozitivne i negativne strane zanimanja, mogućnosti za obrazovanje i usavršavanje;
- » sticanja uvida u konkretno obavljanje radnog procesa u zanimanjima;
- » susreta sa ekspertima koji bi pružili informacije o zanimanjima.

Preporučuje se da preduzeće od zaposlenih odabere one koji su predstavnici tog zanimanja, eksperti u zanimanjima, koji su komunikativni, mogu da ostvare kontakt sa učenicima/cama i pruže odgovore na pitanja. Informacije koje preduzeće pruža učenicima/cama treba da budu kratke, jasne, zanimljive, prilagođene razvojnim kapacitetima učenika/ca, iz ugla sopstvenog iskustva u zanimanju i sa preporukama za bavljenje određenim zanimanjem.

Prilikom realizacije intervjua i razgovora sa zaposlenima, sve vreme je aktivan i koordinator realnih susreta iz škole. On/ona pruža stručnu pomoći i podršku iz uloge nastavnika, stručnog saradnika ili odeljenjskog starešine, a preduzeću podršku za saradnju.

Učenicima/cama raspitivanje služi da, nakon procesa samospoznaje i informisanja o zanimanjima, informacije koje dobiju kao teorijski okvir u vezi sa zanimanjima i svetom rada neposredno i iskustveno dopune, unaprede i provere da li one odgovaraju ličnim kapacitetima za izabrano zanimanje i da li potvrđuju odluku o izboru škole i zanimanja.

Taj proces sveukupno doprinosi i unapređivanju kompetencija profesionalaca iz škole i preduzeća, kao i kompetencija institucije.

Isprobavanje prakse

Učenici/ce se upućuju u preduzeće u cilju upoznavanja osnovaca sa zahtevima i uslovima rada u struci, sticanja saznanja značajnih za odluku o daljem školovanju i zanimanju, uspostavljanja kontakta i komunikacije sa ekspertima u preduzeću i isprobavanja prakse. Isprobavanje prakse sastoji se u obavljanju jednostavnih radnih zadataka u okviru željenog zanimanja, kako bi se povezalo i upotpunilo teorijsko i praktično znanje i sagledao razvoj potrebnih veština i sposobnosti, te proverilo izabrano zanimanje u stvarnosti. Prilika da se otvori pristup po-

dručju rada kome pripada željeno zanimanje, kao i da se kvalifikacioni okvir / put školovanja sagleda i proveri u stvarnosti, daje pozitivan ili negativan odgovor nakon posmatranja i analize usaglašenosti stvarnih zahteva zanimanja i obavljanja delatnosti sa ličnim preduslovima izabranog zanimanja.

Preporučuje se da preduzeće upozna učenike/ce sa svetom rada oprobavanjem učenika/ca u autentičnim situacijama u svetu rada. To znači da priprema preduzeća, uz profesionalnu podršku škole, sadrži sledeće segmente:

- » analiza radnih procesa koje učenici/ce mogu da isprobaju;
- » selekcija i izbor onih radnih procesa iz kojih učenici/ce mogu reprezentativno da sagledaju suštinu zanimanja;
- » predstavljanje i objašnjavanje učenicima/cama izabranih radnih procesa, u vidu jednostavnih zahteva koje učenici/ce mogu da obave;
- » upoznavanje sa konkretnim uslovima i pravilima ponašanja tokom susreta, pravilima bezbednosti na radnom mestu tokom obavljanja jednostavnih zadataka i operacija u radnom procesu, postupanja sa materijalima ili alatom, uniformom i opremom, kao i sa zaštitom, načinom ophođenja i komunikacije ili sa drugim specifičnostima posla i zanimanja;
- » demonstracija radnih procesa;
- » pomoć i podrška učenicima prilikom isprobavanja prakse;
- » zajednička procena eksperta u zanimanju i profesionalca iz škole o kapacitetima i sposobostima učenika/ca za određeno zanimanje.

Pripremu za isprobavanje prakse učenici/ce obavljaju putem sadržaja iz Portfolija „Moj dnevni izveštaj za dane stručne prakse“, u kome upisuju obavljene poslove, alate i mašine i materijale na kojima se radilo, opterećenja u poslu i raspoloženje za vreme isprobavanja prakse, doživljaj sa prakse, zapažanja šta im se dopada ili ne i slobodne napomene koje žele da zabeleže (videti prilog).

Osobe iz preduzeća zadužene da primaju osnovce na isprobavanje prakse treba da se upoznaju sa delom Portfolija koji se odnosi na praksu, kako bi procenili učenike/ce na osnovu sledećih kriterijuma: spremnost na radne učinke, spremnost za uspostavljenje kontakata, pouzdanost, samostalnost, brižljivost, tačnost i drugo.

Nakon realizovane prakse i testiranja zanimanja u realnosti, zaposleni iz preduzeća mogu da pomognu učenicima/cama da zajednički naprave osvrt: kako je bilo na praksi tokom realnih susreta, koji je najjači utisak, koji je lep ili manje lep doživljaj, razmišljanja, procenjivanje podnesnosti ili nepodnesnosti za izabrano/željeno zanimanje, sa argumentacijom za dokumentaciju u Portfoliju.

Koordinator za PO pomaže saradnicima iz preduzeća da ostvare isprobavanje prakse u preduzeću, a učenicima/cama, putem praćenja i refleksije, da iskustveno povežu isprobavanje prakse sa odlukom o budućoj školi i zanimanju.

Monitoring isprobavanja prakse u realnim susretima

Monitoring isprobavanja prakse vrše zajedno, u stalnoj komunikaciji i konsultaciji, preduzeće i škola. On se ostvaruje na bazi dnevnog praćenja realizacije planiranih aktivnosti, povratnih informacija i preporuka u odnosu na nivo dostignutih praktičnih znanja, veština i napretka. Po obavljenom isprobavanju prakse, učenici/ce mogu da dobiju potvrdu iz preduzeća o realizovanom realnom susretu i isprobavanju prakse, da bi je priložili kao sastavni deo portfolija koji pomaže u pripremi izbora buduće škole/zanimanja.

Trajanje realnih susreta

Realni susreti u neposrednom radnom okruženju traju po 15 sati godišnje, što za sedmake i osmake podrazumeva da taj broj sati sadrži različite aktivnosti direktnih susreta sa svetom rada. Broj sati koje osnovci provedu u preduzeću može da varira u zavisnosti od: broja učenika/ca, kapaciteta preduzeća za prijem osnovaca, usaglašavanja liste željenih zanimanja učenika/ca i ponude sa liste zainteresovanih preduzeća, organizacijskih mogućnosti i kadrovskih kapaciteta.

Preporuka je da poseta osnovaca preduzeću/ustanovi/organizaciji/kompaniji/školi traje oko tri sata, kako bi se u tom intervalu realizovale aktivnosti:

AKTIVNOST	TRAJANJE
dolazak osnovaca i zaduženih profesionalaca iz škole u preduzeće	
međusobno upoznavanje i dogovor o pravilima i procedurama	20 minuta
obilazak preduzeća	20 minuta
raspitivanje u preduzeću – razgovor sa ekspertima u zanimanju	45 minuta
isprobavanje prakse i monitoring isprobavanja prakse	45 minuta
refleksija, popunjavanje elemenata portfolija	20 minuta
evaluacija i sumiranje	10 minuta
odlazak osnovaca i zaduženih profesionalaca iz preduzeća	

Prilikom realizacije realnih susreta, važno je voditi računa o ritmu i dinamici promene aktivnosti, kao i o kratkim pauzama između njih, što se dogovara na prvom susretu u preduzeću/ustanovi/organizaciji/kompaniji / srednjoj školi.

Koraci u pripremi preduzeća i škole za ostvarivanje realnih susreta

Ostvarivanje realnih susreta podrazumeva i pripremu preduzeća i škole, što obezbeđuje nesmetanu realizaciju, uspešnost i zadovoljstvo svih uključenih aktera.

Priprema preduzeća i škole ostvaruje se u nekoliko koraka:

Saglasnost preduzeća i škole

Prvi korak koji se realizuje jeste sagledavanje mogućnosti za ostvarivanje realnih susreta. U skladu sa potrebama preduzeća i poslovnom politikom, preduzeće kao i škola sagledavaju proces odlučivanja o partnerstvu i saradnji preduzeća i škole: ko odlučuje, po kojoj proceduri, na osnovu kog akta se sprovodi saradnja?

Sagledavanje kapaciteta i mogućnosti preduzeća

U narednom koraku preduzeće sagledava svoje kapacitete i mogućnosti za ostvarivanje realnih susreta i partnerstva sa školom, u čijem ostvarenju mogu da pomognu sledeća pitanja: da li delatnost preduzeća omogućava realizaciju realnih susreta; da li se može ostvariti potpuna bezbednost učenika/ca; lista zanimanja koja se nudi osnovcima u okviru delatnosti preduzeća; da li se u preduzeću mogu ostvariti oba segmenta realnih susreta – raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse; kako se može ostvariti saradnja preduzeća i škole u domenu ljudskih i/ili drugih resursa; šta preduzeće može da ponudi osnovcima koji posećuju preduzeće: informacije o zanimanjima i svetu rada u susretu sa ekspertima i u skladu sa zahtevima iz portfolija, jednostavne operativne zadatke za isprobavanje prakse; koje je preduslove potrebno ostvariti za tu vrstu partnerstva...

Sagledavanje kapaciteta i mogućnosti škole

Svoje kapacitete i mogućnosti za ostvarivanje realnih susreta i partnerstva sa preduzećem škola sagledava pomoću sledećih pitanja: dinamika realizacije programa profesionalne orijentacije sa učenicima/cama; kadrovski kapaciteti koje poseduje škola; načini dobijanja saglasnosti roditelja za ostvarivanje realnih susreta; informisanje stručnih i upravnih organa škole; sagledavanje kapaciteta za saradnju kojima raspolažu preduzeća u lokalnom ili širem okruženju: da li je delatnost preduzeća odgovarajuća za realne susrete, bezbednost učenika/ca, zanimanja u okviru delatnosti preduzeća, veza zanimanja sa obrazovnim profilima; ostvarivanje segmenta realnih susreta: raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse; ostvarivanje saradnje škole i preduzeća u domenu ljudskih i/ili drugih resursa; vrsta informacija u preduzeću; oblasti rada i zanimanja pogodne za raspitivanje i za isprobavanje prakse; preduslovi za partnerstvo...

Formiranje tima za saradnju i partnerstvo sa školom

Nakon uvodnog sagledavanja sledi formiranje i imenovanje tima za saradnju sa školom, po predviđenoj proceduri imenovanja u preduzeću. Preduzeće treba pažljivo da izabere svoj tim u odnosu na kompetencije i cilj koji se želi ostvariti, da imenuje tim i izabere koordinatora realnih susreta koji će biti zadužen za njihovo ostvarivanje i kontakt sa školom. Bilo bi poželjno da jedna osoba u timu bude predstavnik strukture upravljanja iz preduzeća, kako bi se omogućila saradnja sa kompetentnom i odgovornom osobom koja odlučuje u sprovođenju realnih susreta. Preduzeće treba da predvidi i eksperte koji imaju potrebne kompetencije u ostvarivanju partnerstva i saradnje sa školom.

Verifikacija tima za PO

Nakon uvodnog sagledavanja, škola, koja već ima formiran tim za PO na osnovu preporuke članova tima: stručni saradnik/ci i nastavnik/ci, verifikuje na sednici nastavničkog veća tim za PO i zadatke tima u oblasti ostvarivanja realnih susreta, u saradnji i partnerstvu sa timom i koordinatorom iz preduzeća.

Uspostavljanje kontakta sa školom

Jedan od zadataka za preduzeće jeste da školi pošalje detaljnije informacije o preduzeću: delatnost, oblast rada i zanimanja, karakteristike i specifičnosti preduzeća; pravila, protokoli i

kodeksi koji važe u preduzeću; pravila i procedure bezbednosti; osobe iz tima koje su zadužene za ostvarivanje realnih susreta; mogućnosti za realne susrete koje nudi preduzeće.

Uspostavljanje kontakta sa preduzećem

Škola preduzeću dostavlja detaljnije informacije o zanimanjima za koja se interesuju osnovci, broj učenika/ca koji bi posetili preduzeće, kontakte tima za profesionalnu orijentaciju u školi. Nakon prvog informativnog kontakta, sledi realizacija daljih koraka u uspostavljanju saradnje i partnerstva.

Potpisivanje sporazuma o saradnji i partnerstvu

Potpisivanje sporazuma između preduzeća i škole obezbediće saglasnost oko detalja u realizaciji realnih susreta, čime se doprinosi uspostavljanju partnerstva i kvalitetu saradnje škole i preduzeća. Sporazum treba da predvidi ciljeve, zaduženja i sadržaj saradnje, kao i načine kako se ona ostvaruje, poštujući potrebe obe institucije u partnerskom odnosu. Primer sporazuma nalazi se u prilogu.

Kreiranje plana partnerstva i saradnje sa školom

Za uspešno ostvarivanje realnih susreta važno je da, prilikom potpisivanja sporazuma, koordinatori realnih susreta iz škole i preduzeća kreiraju plan aktivnosti za realizaciju realnih susreta. Plan sadrži konkretizovanje aktivnosti u ostvarivanju realnih susreta u segmentima: sadržaj (šta), vremenska dinamika (kada), način (kako) i zadužene osobe (ko). Zajedničko dogovaranje i konkretizacija aktivnosti obezbeđuju ostvarenje ciljeva, poštovanje dogovorenih aktivnosti, a time i kvalitet ostvarenja. Poželjno bi bilo da plan sadrži i elemente vizije buduće saradnje u cilju unapređivanja kapaciteta obe institucije.

Upoznavanje sa korisnicima realnih susreta u preduzeću

Učenici/ce koji ostvaruju realne susrete u preduzeću predstavljaju posebnu ciljnu grupu. Cilj posete preduzeću jeste upoznavanje funkcionisanja i organizacije preduzeća, zanimanja i oblasti rada, kvalifikacionog okvira za zanimanja, puteva školovanja i razvoja karijere, raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse posredstvom jednostavnih i uzrastu primerenih elemenata radnog procesa u bezbednim uslovima. S obzirom na uzrasne specifičnosti ciljne grupe, preduzeće se mora pripremiti da pruži potrebne informacije na učenicima/cama razumljiv i njima prilagođen način. Planiranje jednostavnih zadataka radnog procesa u cilju isprobavanja prakse takođe uključuje poznavanje sposobnosti i kapaciteta učenika/ca kako bi se omogućio i ostvario proces učenja iz realnih susreta.

Definisanje sadržaja i oblasti partnerstva i saradnje

Preduzeće u svom poslovanju ima utvrđenu strukturu, organizaciju i procese, te je neophodno definisati koje oblasti delatnosti preduzeća, kao i koji sadržaji u okviru delatnosti, mogu biti otvoreni za škole. Zadatak škole jeste da poštuje odluku preduzeća u pogledu toga koje oblasti delatnosti, kao i koji radni procesi ili eksperti u zanimanjima, mogu biti uključeni u realne susrete. Svakako, prilikom određivanja sadržaja treba voditi računa o bezbednosti i dostupnosti, uzrastu učenika/ca i poslovnoj politici preduzeća i škole.

Informisanje zaposlenih u preduzeću

S obzirom da preduzeće obavlja svoju delatnost bez obzira na posetu učenika/ca i ostvarivanje realnih susreta, zaposleni u preduzeću koje tim namerava da uključi u ostvarivanje realnih susreta treba da budu obavješteni o poseti i pripremljeni za kontakt sa osnovcima. Za njih su relevantne sledeće informacije sa kojima treba da budu upoznati: koja je njihova uloga u realnim susretima u odnosu na učenike/ce; šta je njihov zadatak i na koje načine ga mogu najbolje realizovati; da li je potreban određeni materijal ili demonstracija procesa rada ili tehnička podrška ukoliko se radi o prezentaciji; koje izvore informacija mogu ponuditi učenicima/cama; na koja pitanja treba da odgovore; i dr. Istovremeno, verujemo da će i za zaposlene u preduzeću to biti poseban izazov i sjajna prilika da svoje iskustvo prenesu mladoj generaciji.

Informisanje u školi

Sastavni deo procedure ostvarivanja realnih susreta jeste da škola, odnosno tim za PO, informiše aktere o planiranoj organizaciji realnih susreta: učenike/ce završnih razreda i njihove roditelje, stručne i upravne organe škole, kao i učenički parlament. Relevantne informacije koje se prenose akterima odnose se na: ulogu i zadatak škole u realnim susretima; dobiti za aktere u školi; pripremu i realizaciju realnih susreta kroz dimenzije sadržaja programa profesionalne orijentacije; i organizacijske segmente: cilj, aktivnosti, kontakti, vreme, mesto, sadržaj, evaluacija, evidencija i izveštavanje.

Saglasnost roditelja za ostvarivanje realnih susreta

Od roditelja je neophodno zatražiti i dobiti saglasnost za ostvarivanje realnih susreta, što se može ostvariti na roditeljskom sastanku, a na osnovu preporučenog obrasca koji se nalazi u prilogu.

Saradnja sa srednjom školom u ostvarivanju realnih susreta

Preporučuje se da osnovna škola koristi resurs srednje škole u ostvarivanju realnih susreta, s obzirom da posebno srednje stručne škole, u okviru svojih programskih aktivnosti, ostvaruju realne susrete i obavezno isprobavanje prakse. Osnovne škole u saradnji sa predstavnicima srednje škole mogu da kreiraju plan pridruživanja osnovaca u danima raspitivanja u preduzeću ili isprobavanja prakse. Za učenike/ce iz osnovne škole to je istovremeno i prilika za upoznavanje puteva školovanja i iskustvene povratne informacije od starijih vršnjaka koji se već nalaze na školovanju za određeno zanimanje, za profesionalce iz srednje škole to je prilika za kontakt i promociju škole, a za vršnjake mogućnost za vršnjačku razmenu i učenje.

Odlazak sa učenicima/cama do preduzeća

Nakon prikupljanja podataka o željenim zanimanjima od učenika/ca i pravljenja plana za ostvarivanje realnih susreta sa preduzećem, škola organizuje odlazak učenika, pri čemu vodi računa o sledećem: broj učenika/ca, raspored i način odlaska do preduzeća, obavezno nošenje portfolija za upisivanje podataka, provera sa preduzećem i najava dolaska, preciziranje mesta susreta u preduzeću, način evidentiranja posete.

Odlazak sa učenicima/cama u preduzeće organizovaće se tako što će koordinator iz škole zajedno sa učenicima doći iz škole u preduzeće, ili, ako je preduzeće u blizini, mogu se sresti na određenom mestu, na primer, na ulazu u preduzeće. Škola pri tom vodi računa o načinu prevoza učenika i taj segment predstavlja sastavni deo plana realizacije realnih susreta koji su sačinili škola i preduzeće.

Priprema okruženja za ostvarivanje realnih susreta

Prijatno i bezbedno okruženje u velikoj meri doprinosi ostvarivanju ciljeva realnih susreta. Preduzeće treba da predvidi prostor za obavljanje raspitivanja, kao i prostor za isprobavanje prakse, bilo da se ono izvodi u odvojenom ili u autentičnom prostoru proizvodnog procesa. Takođe, posebno će se pobrinuti za bezbednost učenika/ca i spovođenje etičkih kodeksa preduzeća.

Ostvarenje realnih susreta

Uvodno kratko upoznavanje sa radnim prostorom, okruženjem, zaposlenima u preduzeću, putem obilaska određenog dela ili preduzeća u celini, doprineće da se kod učenika formira jasna slika o preduzeću koje posećuju. Poštovanje dogovorenih segmenata iz plana aktivnosti obezbediće uspešnu realizaciju realnih susreta.

Šta nakon realnih susreta

Analiza evaluacije ostvarenja realnih susreta iz pozicije škole i iz pozicije preduzeća pokazaće ostvarenost ciljeva i stepen zadovoljstva aktera, uz otvaranje niza mogućnosti za unapređenje partnerstva i razvoj oblasti realnih susreta. Zato bi zajednička analiza koju vrše škola i preduzeće, u odnosu na razvojne i poslovne ciljeve i kvalitet ostvarenja realnih susreta, dala odgovor na mogućnosti buduće saradnje i unapređivanje njenih segmenata.

Preporuke za preduzeća u pripremi i ostvarivanju realnih susreta

Kada je preduzeće saglasno da otvori svoja vrata i prima učenike/ce iz osnovne škole radi realizacije realnih susreta, i zaključi sporazum o međusobnoj saradnji sa osnovnom školom, iz toga, kao jedan od osnovnih preduslova za uspešnu realizaciju realnih susreta i ostvarivanje ciljeva i ishoda realnih susreta, proističu sledeći koraci. Preduzeće:

- » ima saglasnost upravnih tela za realizaciju realnih susreta;
- » obezbeđuje siguran i bezbedan prostor za boravak učenika/ca u cilju raspitivanja o preduzeću i isprobavanja prakse;
- » informiše zaposlene o ostvarivanju realnih susreta i njihovim zaduženjima;
- » definiše načine i kanale komunikacije sa učenicima/cama;
- » obezbeđuje promotivni materijal o preduzeću;
- » upoznaje učenike/ce i zaduženog koordinatora iz škole sa pravilima zaštite i bezbednosti i ostalim relevantnim procedurama, pravilnicima i kodeksima ponašanja u preduzeću;

- » imenuje koordinatora realnih susreta i obezbeđuje pripremu ostalih zaposlenih za procese obuke i pomoć osnovcima u realizaciji aktivnosti raspitivanja i isprobavanja prakse u preduzeću;
- » omogućuje osnovcima pristup resursima potrebnim za ostvarenje postavljenih ciljeva raspitivanja ili isprobavanja prakse u realnim susretima (oprema, mašine, uređaji, dokumentacija i dr.), primereno karakteristikama uzrasta i kapacitetu učenika/ca završnih razreda osnovne škole;
- » pruža podršku i pomoć učenicima/cama da steknu praktična znanja i veštine o zanimanju kako bi se što bolje pripremili za svet rada i zanimanja;
- » preko zaduženog iz preduzeća, savetuje učenike/ce iz osnovnih škola, prati raspitivanje i isprobavanje prakse u zanimanjima i vrši monitoring;
- » saraduje i komunicira sa zaduženim koordinatorom realnih susreta iz škole;
- » planira i arhivira sva prateća dokumenta preduzeća koja se tiču realizacije realnih susreta u oblastima: raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse, kao i popunjavanje dokumenata za školu (lista dokumenata iz Portfolija, Upitnik za realne susrete, u prilogu).

Preporuke za škole u pripremi i ostvarivanju realnih susreta

Kada je škola uspostavila saradnju i partnerstvo sa preduzećem u cilju ostvarenja realnih susreta, kao jedan od osnovnih preduslova za uspešnu realizaciju realnih susreta i ostvarivanje ciljeva i ishoda realnih susreta, bitni su sledeći koraci škole:

- » implementacija programa profesionalne orijentacije u školska zakonska dokumenta: Godišnji plan rada, Školski programi za 7. i 8. razred, Školski razvojni plan, Akcioni planovi za samovrednovanje i eksterno vrednovanje, Plan rada odeljenjskih veća, Plan rada odeljenjskog starešine;
- » obezbeđivanje uslova za realizaciju radionica iz programa profesionalne orijentacije sa učenicima završnih razreda;
- » dobijanje saglasnosti stručnih i upravnih tela škole za realizaciju realnih susreta;
- » obezbeđivanje saglasnosti roditelja za ostvarivanje realnih susreta, posebno dela koji se odnosi na isprobavanje prakse;
- » priprema učenika za ostvarivanje realnih susreta i podrška za pripremu elemenata portfolija za ostvarivanje realnih susreta;
- » upoznavanje učenika/ca i zaduženog nastavnika sa pravilima zaštite i bezbednosti i ostalim relevantnim procedurama, pravilnicima i kodeksima ponašanja u preduzeću;
- » imenovanje koordinatora realnih susreta odlukom nastavničkog veća, kao i informisanje kolektiva o procesima obuke i pomoći osnovcima u realizaciji pripremnih i organizacionih aktivnosti raspitivanja i isprobavanja prakse u preduzeću;
- » komunikacija, saradnja i koordinacija aktivnosti sa osobom iz preduzeća zaduženom za ostvarivanje realnih susreta;

- » kontinuirana podrška i pomoć učenicima/cama u vidu stalnog prisustva koordinatora realnih susreta iz škole tokom realnih susreta, posebno prilikom korišćenja potrebnih resursa za ostvarenje postavljenih ciljeva raspitivanja ili isprobavanja prakse u realnim susretima (oprema, mašine, uređaji, dokumentacija i dr.);
- » podrška i pomoć učenicima/cama da steknu praktična znanja i veštine o zanimanju kako bi se što bolje pripremili za svet rada i zanimanja;
- » zajedno sa zaduženom osobom iz preduzeća, savetovanje učenika/ca iz osnovnih škola, praćenje isprobavanja prakse u zanimanjima i monitoring;
- » podsticaj, pomoć i podrška učenicima/cama za popunjavanje portfolija;
- » uredno arhiviranje svih pratećih dokumenata škole koja se tiču realizacije realnih susreta u oblastima: raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse; izveštavanje o realnim susretima na sednicama upravnih i stručnih organa i povratna informacija preduzeću o efektima ostvarivanja realnih susreta.

Preporuke za učenike/ce u pripremi i ostvarivanju realnih susreta

Kada se uspostavi saradnja i partnerstvo škole sa preduzećem u ostvarivanju realnih susreta, iz toga proističu sledeće obaveze učenika/ca:

- » prisustvo i aktivno učešće na radionicama iz programa profesionalne orijentacije i priprema za odlazak u preduzeće (odabir, redosled, formulacija pitanja na koja žele da dobiju odgovore, način ophođenja sa zaposlenima...);
- » obezbeđivanje saglasnosti roditelja za ostvarivanje realnih susreta, posebno dela koji se odnosi na isprobavanje prakse;
- » priprema za ostvarivanje realnih susreta i priprema elemenata portfolija za ostvarivanje realnih susreta;
- » informisanje o pravilima zaštite i bezbednosti i ostalim relevantnim procedurama, pravilnicima i kodeksima ponašanja u preduzeću, i poštovanje istih prilikom posete preduzeću;
- » poštovanje dogovorenog vremena za odlazak, boravak u preduzeću i povratak u školu ili kući, po dogovoru sa zaduženim koordinatorom realnih susreta iz škole;
- » izbor nekoliko zanimanja za koja žele da ostvare realne susrete, po prioritetu;
- » učenici/ce su u obavezi da redovno nose sa sobom svoj portfolio tokom trajanja realnih susreta i da upisuju potrebne informacije, kao i da nose sopstveni pribor za pisanje;
- » komunikacija i saradnja sa osobom iz preduzeća zaduženom za ostvarivanje realnih susreta i koordinatorom realnih susreta iz škole – nastavnikom, odeljenjskim starešinom ili stručnim saradnikom;
- » saradnja sa vršnjacima u grupnim aktivnostima za vreme sprovođenja realnih susreta i poštovanje instrukcija vezanih za proces rada, posebno prilikom korišćenja potrebnih resursa za ostvarenje postavljenih ciljeva raspitivanja ili isprobavanja prakse u realnim susretima (oprema, mašine, uređaji, dokumentacija i dr.);

- » voljnost i angažovanje da steknu praktična znanja i veštine koje se tiču zanimanja, kako bi se što bolje pripremili za svet rada i zanimanja;
- » slobodno obraćanje zaduženoj osobi iz preduzeća i iz škole radi informisanja, raspitivanja i traženja pomoći prilikom isprobavanja prakse u zanimanjima;
- » traženje informacija, pomoći i podrške za popunjavanje portfolija;
- » uredno arhiviranje u portfolio svih pratećih dokumenata koja se tiču realizacije realnih susreta;
- » pismo zahvalnosti preduzeću, sa utiscima o realnim susretima i porukama za bolje rezultate preduzeća iz ugla učenika/ca.

Priprema mesta za praksu za učenike/ce iz osnovne škole i sadržaj prakse

Preduzeće obezbeđuje mesto za boravak određenog broja osnovaca, u skladu sa raspoloživim kapacitetima i mogućnostima. Ukoliko je to moguće, za učenike/ce koji ostvaruju raspitivanje u preduzeću poželjno je obezbediti jednu prostoriju u kojoj nesmetano mogu da se raspituju o zanimanju, uslovima za zanimanje i ostalim predviđenim pitanjima iz intervjua sa ekspertima, te da imaju mogućnosti za beleženje odgovora i zapažanja.

Za isprobavanje prakse neophodno je ili pripremiti posebnu prostoriju za obavljanje jednostavnih radnih zadataka i operacija iz oblasti zanimanja ili omogućiti siguran i bezbedan prostor u okviru preduzeća, u kome učenici/ce mogu obavljati jednostavne radne procese uz nadzor profesionalca iz preduzeća.

Učenicima/cama je, u cilju bezbednosti, važno skrenuti pažnju i na minimalne rizike radnog mesta gde se obavlja isprobavanje prakse, ako oni postoje, kao i na kodeks ponašanja, kako bi ih poštovali. U slučaju nepridržavanja pravila, procedura i kodeksa, preduzeće je obavezno da se konsultuje i dogovori sa zaduženim koordinatorom iz škole o daljem postupanju.

Sadržaj rada, zanimanja, opis delatnosti, liniju razvoja karijere, karakteristike, organizacionu strukturu i kulturu, metodologiju rada preduzeća i drugo, preduzeće može da predstavi učenicima/cama putem PP prezentacije, ali da ih i na druge načine informiše o sadržaju rada (e-mail, brošura, upućivanje na sajt preduzeća, časopis preduzeća...).

Plan aktivnosti škole i preduzeća

Plan aktivnosti zajednički izrađuju koordinatori realnih susreta iz škole i preduzeća na početku školske godine. Važno je da plan aktivnosti predstavlja potrebe i poslovnu politiku obe institucije, a prema sledećim elementima:

- » ispitivanje potreba učenika/ca za zanimanjima koja ih interesuju i preduzeća za ostvarivanjem realnih susreta;
- » sklapanje sporazuma o saradnji škole i zainteresovanih preduzeća u ostvarivanju realnih susreta;
- » priprema učenika/ca za ostvarivanje realnih susreta;

- » preciziranje sadržaja, vremena, mesta, zaduženih osoba za ostvarivanje realnih susreta;
- » spisak učenika/ca, razreda i odeljenja koji odlaze na realne susrete;
- » preciziranje delova portfolija učenika/ca za oblast realnih susreta (Dnevnik prakse), koji se popunjavaju u preduzeću uz pomoć eksperata iz određene oblasti;
- » potpisivanje formulara o ostvarenim realnim susretima od strane preduzeća;
- » refleksija i izveštavanje stručnih i upravnih organa nakon ostvarenih realnih susreta, sa predlozima mera i aktivnosti za unapređivanje.

Poznavanje uzrasnih karakteristika učenika/ca završnih razreda osnovne škole

Jedan od segmenata pripreme preduzeća za realne susrete podrazumeva i upoznavanje razvojnih karakteristika učenika/ca u završnim razredima osnovne škole, kako bi način komunikacije i podučavanja bili prilagođeni njihovim potrebama. Značajna karakteristika uzrasta jeste period rane adolescencije, kao vreme odrastanja i prelaska iz detinjstva u zrelost. Taj period nosi mnoge promene, biološke, socijalne i psihološke, kao i važnost pripadanja grupi vršnjaka. Taj period karakterišu „bure i oluje“, brze promene raspoloženja, unutrašnji konflikti i konflikti sa okolinom, ispitivanje granica i njihovo pomeranje u skladu sa onim što se želi, prirodna, izražena radoznalost i istraživanje, period procene, donošenja odluka i postepenog i laganog procesa preuzimanja odgovornosti za proces sazrevanja, kao period razvoja sopstvenog identiteta. Mišljenje postaje apstraktnije i logičnije, uz testiranje mogućnosti u realnosti. Još je Aristotel dao karakteristiku adolescentnog egocentrizma: „Adolescenti misle da sve znaju i čvrsto su u to uvereni.“ Adolescentima je u tom periodu posebno značajna i potrebna podrška odraslih, u vidu pomagača i onog ko razume, podržava, sluša, izražava ljubav, pažnju, poverenje, prihvatanje, poštovanje i uvažavanje. U cilju postizanja zadovoljstva u komunikaciji, dragoceno je razmatranje preporuka za uspešnu komunikaciju sa učenicima/cama:

- » adolescentima prija otvorenost i srdačnost u komunikaciji, poruke i gestovi koji izražavaju poštovanje i uvažavanje ličnosti;
- » fleksibilan pristup učenicima/cama koji istovremeno odražava profesionalizam, bliskost i poverenje;
- » znači im da su prihvaćeni takvi kakvi jesu;
- » vole da dobiju odgovore na sva postavljena pitanja;
- » umeju da poštuju pravila kada su pitani i učestvuju u procesu izrade i donošenja pravila ponašanja;
- » cene radoznalost, ostvarivanje kontakta i poverenje, kao i interesovanje za njih;
- » prija im ohrabrenje i podrška da se oprobaju u zanimanjima koja su izabrali;
- » umeju da cene kada im se sopstveno ili tuđe iskustvo „stavi na raspolaganje“ i kada se ono sa njima razmenjuje iskreno.

Dobiti iz ostvarivanja realnih susreta za preduzeća

Podrškom preduzeća realizaciji realnih susreta, pružaju se mogućnosti i prilike za društveno odgovorno poslovanje, saradnju i partnerstvo u cilju unapređivanja kompetencija, a osnovcima za aktivno i iskustveno učenje i proveru odluke o zanimanju i školovanju, boljoj pripremljenosti i motivaciji za dalje školovanje i zanimanje.

Poslodavci žele kompetentne zaposlene, a otvorenost preduzeća za ostvarivanje realnih susreta omogućava im da utiču na oblikovanje programa profesionalne orijentacije još u osnovnoškolskom uzrastu. Preduzeće stiče uvid u interesovanja, sposobnosti, veštine i kapacitete osnovaca za dalje školovanje i izbor zanimanja, ali i zapaža kapacitete osnovaca kojima bi se mogla pružiti podrška u školovanju stipendijom, a u perspektivi i zapošljavanjem. Sticanje uvida u interesovanja mladih za poslove u preduzeću može da stvori osnovu za unapređivanje poslovne politike u skladu sa realnim potrebama i trendovima.

Dobiti za preduzeća u ostvarivanju realnih susreta ogledaju se i u sledećem:

- » deo su systemske povezanosti aktera/institucija i imaju usaglašen pristup pitanjima profesionalne orijentacije i razvoja karijere;
- » imaju mogućnost da jasnije utiču na definisanje potreba lokalnog tržišta rada i upisne politike škola;
- » imaju društvenu odgovornost u ostvarivanju obrazovno-vaspitnih ciljeva i nacionalne strategije za mlade;
- » pružaju priliku da učenici/ce o željenom zanimanju uče od profesionalaca i da stvore sliku o zanimanjima i svetu rada kako bi doneli, za sebe, najbolju odluku o budućem zanimanju i školovanju;
- » usklađivanje sa promenama i razvojem u oblasti profesionalne orijentacije i razvijanja karijere postiže se odgovorom na zahteve adekvatne pripreme učenika/ca za proces opredeljivanja za školovanje i željeno zanimanje;
- » unapređivanje razvojnih kapaciteta i kompetencija preduzeća, posebno onih koji se odnose na rad sa mladima;
- » uspostavljanje partnerskih i odnosa saradnje sa školama i drugim akterima i institucijama;
- » transfer znanja i veština na druge oblasti rada preduzeća;
- » organizovanje prakse predstavlja priliku da se utiče na unapređivanje procesa obrazovanja i vaspitanja učenika/ca iz osnovnih škola i na njihovu pripremu za školovanje i zanimanje i dalje uključivanje u radne procese pri zapošljavanju;
- » korisne povratne informacije o preduzeću, iz perspektive učenika/ca i koordinatora iz škole;
- » podizanje renomea i publiciteta preduzeća, promocija na lokalnu;
- » poboljšanje konkurentnosti.

Otvaranje preduzeća za ostvarivanje realnih susreta omogućava osnovcima sticanje realne slike o obrazovnom profilu, oblasti i zanimanju koje biraju. Ako se preferirane sklonosti i interesovanja poklapaju sa isprobanom slikom o zanimanju, zadovoljstvo pravog i valjanog izbora i odluke biće i doprinos preduzeća daljem uspehu pojedinca. Ako se ne dogodi ta vrsta poklapanja i učenik/ca sa realnih susreta ponese iskustvo da ne treba da izabere isprobane poslove i zanimanja, onda je izvršen blagovremen uticaj pre donošenja konačne odluke o budućoj školi/zanimanju i preduhitrena mogućnost da se napravi pogrešan izbor škole i zanimanja, koji u perspektivi ni pojedincu ni zajednici ne može doneti dobro. U cilju podrške, privreda i obrazovanje mogu prepoznati izazov da osmisle verifikaciju i poseban status preduzeća i škola koji ostvaruju realne susrete.

Dobiti iz ostvarivanja realnih susreta za aktere u školi

Davanjem podrške realizaciji realnih susreta školi se ukazuju mogućnosti za ostvarivanje dobiti koje se ogledaju u sledećem:

- » profesionalcima se pruža mogućnost da usavrše rad u oblasti profesionalne orijentacije i realizuju stručno usavršavanje putem akreditovanog programa profesionalne orijentacije;
- » realizacijom programa škola ostvaruje zakonom definisane principe, ciljeve i standarde obrazovanja i vaspitanja;
- » škola razvija važne komponente obrazovanja: ličnu, stručnu i metodska kompetenciju;
- » škola koristi resurs lokalnog okruženja i uspostavlja mrežu saradnika i partnera;
- » putem partnerstva i mentorstva škola prenosi iskustvo iz profesionalne orijentacije drugim školama;
- » za tim profesionalaca, kao i za učenike/ce i mlade, škola dobija materijal iz oblasti profesionalne orijentacije koji je kreiran uz poštovanje najnovijih naučnih i međunarodno priznatih standarda, čime institucija unapređuje sopstvenu kompetenciju.

Sagledane su sledeće dobiti za roditelje/staratelje:

- » osnaženi su da pruže podršku svojoj deci na putu ka odluci o željenoj školi i zanimanju;
- » osnaženi su da svom detetu postanu najvažniji sagovornik i da aktivno učestvuju, pomažu, podržavaju i prate proces odlučivanja o školi i zanimanju;
- » saradničkim odnosom sa školom i preduzećem podržavaju najbolji interes deteta da gradi smislen i uspešan život posredstvom profesionalnog i ličnog ostvarenja.

Dobiti za učenike/ce:

- » imaju pristup savremenom modelu profesionalne orijentacije;
- » proces odlučivanja o izboru škole i zanimanja sprovode u skladu sa sopstvenim interesovanjima, sposobnostima, potrebama i vizijom celoživotnog učenja;
- » portfoliom profesionalne orijentacije dokumentuju sopstveni put istraživanja i kompetencije u odlučivanju o željenoj školi i zanimanju;

- » programom stiču znanja i razvijaju životne veštine koje su neophodne u susretu sa dinamičnim i promenljivim svetom rada i
- » prenose iskustvo vršnjacima iz drugih škola u regionu.

Otvaranje škole za ostvarivanje realnih susreta, raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse doprinosi unapređivanju kvaliteta u ostvarivanju programa profesionalne orijentacije u svim osnovnim školama, podizanju standarda obrazovanja i ostvarivanju kvaliteta u oblasti vrednovanja i samovrednovanja rada škole, podizanju standarda za eksterno vrednovanje, unapređivanju kompetencija nastavnika i stručnih saradnika i kvalitetu saradnje sa roditeljima, dakle, sveukupno, unapređivanju kvaliteta rada škole.

Preduzeća kao resurs centri za profesionalnu orijentaciju

Razvoj kapaciteta preduzeća za ostvarivanje partnerstva i saradnje sa školom u oblasti realnih susreta zahteva specifičnu pripremu, organizaciju i realizaciju aktivnosti. Ona preduzeća koji su zainteresovana da unapređuju svoje kapacitete i kompetencije u toj oblasti imaju mogućnost da prođu program obuke namenjene zaposlenima u preduzećima. Cilj programa je sticanje znanja, razvoj veština i kompetencija profesionalaca iz preduzeća za rad sa mladima na ostvarivanju realnih susreta u oblasti profesionalne orijentacije.

Nakon obuke, zainteresovana preduzeća koja ostvaruju realne susrete u saradnji sa školama imaju mogućnost da se preko obuka dalje razviju kao resurs centri za realne susrete u oblasti profesionalne orijentacije, što podrazumeva podršku drugim preduzećima u ostvarivanju realnih susreta.

Da bi preduzeće postalo resurs centar, neophodno je da ima uspostavljenu proceduru ostvarivanja realnih susreta, tim za realne susrete, obuku koja se tiče realnih susreta u oblasti profesionalne orijentacije, motivisanost i kapacitete za dalje širenje i razvoj realnih susreta u svom poslovnom okruženju.

Škole kao resurs centri za profesionalnu orijentaciju

Kontekst u kome škola postaje resurs centar (fr. *ressource* – pomoćno sredstvo, izvor pomoći) proizilazi iz podrške razvoju škole kao moderne institucije, zasnovane na stručnim znanjima i kompetencijama, preko projekta *Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu*. Ideja da škole postanu resurs centri za profesionalnu orijentaciju sve više dobija na značaju i popularnosti, a ostvaruje se, između ostalog, i osvajanjem statusa i pozicioniranjem mentorskih škola. To su škole koje poseduju viši nivo kompetencija i kvaliteta implementacije, specijalizaciju u toj oblasti, sa primerima dobre prakse, i koje dalje razvijaju projekat. Resursi koji se razvijaju u međuzavisnom odnosu jesu profesionalci, kao ljudski resurs, materijalna sredstva kao izvor dokumentacije iz te oblasti, ugrađeno iskustvo u procesu implementacije koje se prenosi drugim školama, vreme koje se posvećuje sadržajima i aktivnostima u oblasti profesionalne orijentacije.

Razvoj kapaciteta škole za ostvarivanje partnerstva i saradnje u oblasti realnih susreta zahteva specifičnu pripremu, organizaciju i realizaciju aktivnosti. One škole koje su zainteresovane da unapređuju svoje kapacitete i kompetencije u toj oblasti prolaze program obuke koja je na-

menjena školama. Cilj programa je sticanje znanja, razvoj veština i kompetencija profesionalaca za rad sa mladima na ostvarivanju realnih susreta u oblasti profesionalne orijentacije.

Nakon obuke, škole koje uspostave praksu ostvarivanja realnih susreta u saradnji sa preduzećima imaju mogućnost da se dalje razviju kao resurs centri za ostvarivanje realnih susreta u oblasti profesionalne orijentacije, što podrazumeva podršku drugim školama za razvoj kapaciteta i kompetencija u toj oblasti.

Da bi škola postala resurs centar, neophodno je da ima tim za PO i realne susrete, uspostavljenu proceduru ostvarivanja realnih susreta, obuku koja se tiče realnih susreta u oblasti profesionalne orijentacije, motivisanost i kapacitete za dalje širenje i razvoj realnih susreta u svom okruženju.

Primer ostvarivanja realnih susreta iz ugla preduzeća/ustanove

U želji da Vodič obogatimo neposrednim iskustvom, prenosimo autentične izjave iz ustanove u kojoj je ostvaren realni susret, kao poruku koja pokazuje da realni susreti u preduzećima imaju svoje uporište i perspektivu i da su preduzeća otvorena za osnovce.

U okviru pilot programa profesionalne orijentacije, raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse realizovano je u dečjem vrtiću „Pionir“ u Jagodini. Vesna Ostojić, direktorka vrtića, kao svoj utisak, prenosi poruku direktorima koji žele da otvore vrata svojih preduzeća/ustanova/kompanija osnovcima: „Bila sam oduševljena idejom da osnovci isprobaju praksu u vrtiću. Dobro poznajem program i razumem značaj profesionalne orijentacije. Činjenica da je vrtić izabran kao mesto za isprobavanje prakse govori da je otvoren za saradnju, iskustveno poznat i po sadržaju blizak deci. Specifičnost rada u vrtiću, sa decom, traži informisanje i podršku roditelja dece za isprobavanje prakse. Lako je napravljen plan i dogovor: vreme posete predškolskoj grupi u školi, ponašanje i pravila za vreme posete, sadržaj posete, elementi raspitivanja i isprobavanja prakse, zadaci iz portfolija, očekivanja od učenica na isprobavanju prakse. Sa devojkicama je napravljen obilazak i informisanje o načinu i uslovima rada u vrtiću, zanimanjima, opis posla, mogućnosti školovanja, razvoj karijere, medicinski i psiho-fizički uslovi za obavljanje posla. Devojčice su već dobile temu koja je planirana za taj dan – *Moj grad*, i zajedno sa vaspitačicom obradile su temu kroz priču i likovni prikaz grada sa decom, što je rezultiralo izložbom crteža. Deca su se lako i brzo zbližila sa devojkicama koje su pokazale interesovanje, strpljenje i uvažavanje u odnosu na decu i njihove ideje. Stranice koje su popunile u svom portfoliju tog dana svedoče o saznanjima, ali i o zadovoljstvu koje ih je ispunilo u radu sa predškolicima. Kada su rekle da je za njih rad sa decom najlepša stvar na svetu, a što se potvrdilo u aktivnostima sa decom i uspostavljenom odnosu i komunikaciji, ove devojkice vidim kao buduće vaspitačice koje vole svoj posao. Vaspitačica se posebno pohvalno izrazila o devojkicama i raduje je što je bila u prilici da prati kako devojkice rade sa decom razvijajući ideju o budućem zanimanju. Sve što su pitale u toku intervjuisanja govorilo je o dobro pripremljenom i strukturisanom intervjuu i potvrdilo je posvećenost izboru zanimanja. Na lokalnoj TV prikazan je prilog o realizovanom realnom susretu osnovaca u vrtiću *Pionir*, što je doprinelo promociji profesionalne orijentacije u javnosti i promociji škole i ustanove.“

Primeri ostvarivanja realnih susreta iz ugla škole

U želji da Vodič obogatimo neposrednim iskustvom, prenosimo i autentične izjave iz škole koja je ostvarila realni susret. U okviru pilot programa profesionalne orijentacije, OŠ „Rada Miljković“ iz Jagodine ostvarila je raspitivanje u preduzeću, u privatnoj veterinarskoj stanici „Jagodina“ dr veterine Aleksandra Tanaskovića, a isprobavanje prakse u dečjem vrtiću „Pionir“ u Jagodini.

Koordinatorica za profesionalnu orijentaciju poručuje: „U realizaciji radionica iz programa profesionalne orijentacije, moje celo odeljenje bilo je uključeno u program. Radili smo projektno i na časovima odeljenske zajednice. Učenici su redovno donosili svoj portfolio za profesionalnu orijentaciju i doživeli su ga kao svoju važnu ličnu dokumentaciju, a roditelji su bili izuzetna podrška u ostvarivanju programa. O prilici da deca odu na raspitivanje i na praksu u preduzeća i ustanove roditelji su se saglasili i pozitivno izjasnili, sa nostalgičnim sećanjem na *svoje vreme* i odlazak na praksu sa svojim profesorima. Ponudili su preduzeća, ustanove u kojima su oni zaposleni, kao mesta za raspitivanje. Usledili su koraci za pripremu dece, same škole i preduzeća za realne susrete.

Dr veterine Aleksandar Tanasković ponudio je svoju privatnu ordinaciju za raspitivanje učenika/ca koje zanima oblast veterine, kao i za isprobavanje prakse jer je deci blizak rad sa kućnim ljubimcima. U okviru ordinacije postoji i apoteka i prodavnica kućnih ljubimaca. Usledili su razgovori sa doktorom, kako bismo utanačili vreme posete, broj dece, pripremu prostora, pripremu o zanimanju, zaštitne mere u prostoru, informisanje saradnika u ordinaciji, pravila za posetu i dr.

Učenici su se izjasnili ko bi želeo da ide na raspitivanje i termin sa doktorom je dogovoren. Neposredno pre posete, imali smo kratko podsećanje o tome kako ćemo se ponašati prilikom posete, proverili smo listu zaduženja: sadržaj intervjua, ko intervjuiše doktora, ko njegovu saradnicu, ko veterinarskog tehničara, na koji način se popunjavaju listovi iz portfolija. Dogovoreno je da će deca boraviti i u samoj ordinaciji, gde će biti intervencija, kao i u veterinarskoj apoteci i prodavnici proizvoda za kućne ljubimce. U dogovoreno vreme bili smo primljeni kod doktora i on se pohvalno izrazio o pripremljenosti učenika za posetu. Odgovori na intervju sa ekspertom tekli su kao interesantna priča o školovanju i putevima karijere. Čuli smo o prednostima rada u oblasti veterine, prednostima bavljenja kućnim ljubimcima. Tehničar veterine je zadivio decu kada je govorio da je našao pravo mesto za rad gde može da ispolji svoju ljubav prema kućnim ljubimcima. Deca su pratila i intervenciju u samoj ordinaciji: doktor je ustanovio trudnoću kod keruše, a onda je vakcinisao psa u zakazanom terminu. Svima se u ordinaciji veoma dopalo, a rekla bih da im se više dopalo u prodavnici za kućne ljubimce! Puni utisaka, vratili smo se u školu i deca su popunila svoj list o raspitivanju o preduzeću.“

„Isprobavanje prakse obavljeno je u dečjem vrtiću *Pionir* u Jagodini. Na isprobavanje prakse u dečjem vrtiću *Pionir* u Jagodini otišle su devojčice osmog razreda. Naša škola ima odličnu saradnju sa vrtićem, naročito sa predškolskom grupom koja je kod nas u školi. Sa grupom devojčica koje su želele da se uvere kako izgleda rad u vrtiću, otišle smo u najavljenu posetu direktorki vrtića. Direktorka je pokazala veliko interesovanje za realizaciju programa u školi i

obezbedila obilazak prostorija i grupa dece, ispričala o potrebnim uslovima za rad, zanimanje i obavljanje poslova u vrtiću. U dogovoru sa vaspitačicom, devojčice su boravile u predškolskoj grupi isprobavajući praksu u zanimanju vaspitača. Stranice koje su popunile u svom portfoliju tog dana svedoče o zadovoljstvu koje ih ispunilo. Članak u lokalnim novinama i prilog na lokalnoj televiziji o realizovanom realnom susretu osnovaca u vrtiću *Pionir* praćeni su sa velikim oduševljenjem učenika i roditelja.“

Razmena iskustava sa drugim preduzećima u ostvarivanju realnih susreta

Preduzeća koja otvore svoja vrata za osnovce imaju veliku iskustvenu prednost u pripremi i ostvarivanju realnih susreta, kao i mogućnost da preporukama i razmenom osnaže one koji se pripremaju da prime osnovce. Razmena sa drugima u cilju promovisanja ideje i prezentacije postignuća u domenu realnih susreta može se ostvariti na različite načine: postavljanjem informacija o ostvarenim realnim susretima na sajt, prenošenjem informacija preko mreže preduzeća, izveštavanjem na upravnom odboru ili kolegijumu, putem brošure, časopisa ili flajera, manifestacijom u okviru preduzeća Dan otvorenih vrata za realne susrete, promovisanjem postignuća u medijima, različitim vidovima razmene: susreti preduzeća, škola i drugih relevantnih institucija na lokalnom nivou, prezentacije, seminari, mini projekti, forumi ili drugo, po izboru preduzeća.

Razmena iskustava sa drugim školama u ostvarivanju realnih susreta

Ideja je da škole koje ostvare realne susrete sa preduzećima prenesu svoja iskustva i naučne lekcije drugim školama, kako bi ih osnažile za ostvarivanje realnih susreta. Projektom je predviđeno da škola može da unapredi specifične oblasti profesionalne orijentacije specijalizacijom u određenoj oblasti i tako postane resurs centar za PO u toj oblasti. Takva škola tada drugim školama prenosi iskustva i unapređuje razvoj kompetencija profesionalaca i škole kao institucije.

Ako su oblast specijalizacije škole realni susreti sa svetom rada i zanimanja, škola tu oblast razvija prenoseći model i iskustvo drugim školama i uključuje ih u rad stručnih veća i tima za profesionalnu orijentaciju, razvija i prenosi primer dobre prakse koji se implementira i u drugim školama, ostvaruje realne susrete u saradnji sa više škola iz okruženja, partnersku saradnju u ostvarivanju manifestacija iz oblasti realnih susreta, ostvaruje projekte iz oblasti profesionalne orijentacije u saradnji sa preduzećima i školama na lokalnom ili regionalnom nivou, i to u oblasti socijalnog partnerstva ili u cilju formiranja kutka za profesionalnu orijentaciju, podržavajući sveukupni razvoj u toj oblasti u okruženju.

Unapređivanje partnerstva i saradnje između preduzeća i škola

Ostvarivanje saradnje i partnerstva preduzeća i škole ima za cilj uspostavljanje dugoročne saradnje u kojoj se planovi za razvoj privrede poklapaju sa stremljenjima u obrazovanju dece i smanjenju nezaposlenosti. Ta dugoročna saradnja može da se ostvaruje i u sledećim oblastima: preduzeća, privatne kompanije, organizacije, privredna komora. Preduzeća i škole aktivno učestvuju u profesionalnoj orijentaciji ostvarivanjem realnih susreta i manifestacija: sajam

zanimanja, sajam obrazovanja i karijere, karijerno savetovanje, izložbe zanimanja, studentska putovanja, obuke i seminari, otvorena vrata preduzeća – dani za učenike/ce, mini projekti preduzeća i škole, večeri za roditelje – promocije zanimanja, donatorstvo školama, teme: prekvalifikacija, stručna praksa sa srednjim školama i fakultetima (kako bi se osnovci upoznali sa onim što ih očekuje), preduzetništvo, virtuelna preduzeća, modeli saradnje i partnerstva preduzeća i škole, umrežavanje na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou, podrška preduzeća školi kao resurs centru i dr.

Literatura

Autorski tim (2011), *Vodič za profesionalnu praksu u privrednim društvima*, Zavod za udžbenike, Beograd

Brošura: *Praksom do posla*, Smart Kolektiv, Beograd

Praktični priručnik za praksu: *Kako do prakse i kako na praksi*, Kancelarija za mlade, Beograd

Vodič za poslodavce, IAESTE BIH

Autorski tim (2011), *Practical Placement Program*, Grafopapir, Banja Luka

Prilozi

Prilozi koji se nalaze u vodiču *Preduzeća za osnovce* imaju za cilj da podrže i podstaknu ideje za partnerstvo i saradnju između škola i preduzeća, kao i da ih upoznaju sa delovima iz portfolija namenjenog osnovcima, kako bi kompetentno odgovorili na zahteve ostvarivanja realnih susreta i doprineli njihovom kvalitetu.

Poziv preduzećima na saradnju u projektu

Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu

Poziv školama na saradnju u projektu

Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu

Saglasnost roditelja za uključivanje učenika/ca u ostvarivanje realnih susreta u projektu *Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu*

RS – OPŠ 1 Upitnik za realne susrete – popunjavaju preduzeća/ustanove/organizacije/kompanije / srednje škole

Sporazum o međusobnoj saradnji u realizaciji realnih susreta

DOKUMENTACIJA UČENIKA/CA ZA RASPITIVANJE U PREDUZEĆU I ISPROBAVANJE PRAKSE – IZ PORTFOLIJA

Poziv škole preduzećima na saradnju u projektu Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu

Prijavljivanje preduzeća za saradnju i učešće u projektu

Upućujemo Vam poziv na saradnju u cilju ostvarivanja realnih susreta u segmentima: raspiti-
vanje u preduzeću i isprobavanje prakse u preduzeću za učenike/ce završnih razreda osnovne
škole, u okviru profesionalne orijentacije.

Ako procenjujete da imate interesovanja, posvećen kolektiv koji želi da unapređuje svoje i
kompetencije institucije u oblasti profesionalne orijentacije, i želite da se uključite u ostvariva-
nje realnih susreta, pošaljite podatke i ostvarite kontakt sa školama u okruženju.

PODACI O PREDUZEĆU

NAZIV PREDUZEĆA:	
ADRESA PREDUZEĆA:	
OPŠTINA/GRAD:	
TELEFON/FAKS:	
E-MAIL PREDUZEĆA:	
SAJT PREDUZEĆA:	
Direktor/ka preduzeća:	
Delatnost preduzeća:	Proizvodna, trgovinska, uslužna, finansijska – podvucite
Veličina preduzeća:	Malo, srednje, veliko – podvucite
Oblik institucionalnog organizovanja:	Društveno, javno, zadruga, inokosno, privatno preduzeće, ortačko društvo – podvucite
Broj zaposlenih:	
Zanimanja u preduzeću:	
Broj osnovaca koje preduzeće može da primi:	
Vreme posete:	Mesec _____ godine _____
Datum aplikacije	

Prijavu preduzeća poslati do _____ 20____, godine na e-mail: _____

Za sve informacije u vezi sa realnim susretima možete se obratiti našem koordinatoru tima za profesional-
nu orijentaciju u školi: _____, tel. _____ e-mail: _____

Poziv preduzeća školama na saradnju u projektu Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu

Prijavljivanje škola za saradnju i učešće u projektu

Kao preduzeće čiji je cilj društveno odgovorno poslovanje, upućujemo Vam poziv na saradnju u vezi sa ostvarivanjem realnih susreta u segmentima: raspitivanje u preduzeću i isprobavanje prakse u preduzeću za učenike/ce završnih razreda osnovne škole, u okviru profesionalne orijentacije.

Ako procenjujete da imate interesovanja, posvećen kolektiv koji želi da unapređuje svoje i kompetencije škole u oblasti profesionalne orijentacije, i želite da se uključite u ostvarivanje realnih susreta, pošaljite podatke i ostvarite kontakt sa našim preduzećem.

PODACI O ŠKOLI

NAZIV ŠKOLE:	
ADRESA:	
OPŠTINA/GRAD:	
TELEFON/FAKS:	
E-MAIL ŠKOLE:	
SAJT ŠKOLE:	
Direktor/ka škole:	
Motivacija škole za ostvarivanje realnih susreta:	
Procena kapaciteta škole za realizaciju realnih susreta:	
Iskustvo škole u saradnji sa preduzećima u proteklih pet godina:	
Vreme posete:	
Datum aplikacije	

Prijavu škole poslati do ____ 2012. godine na e-mail: _____

Za sve informacije u vezi sa realnim susretima možete se obratiti našem koordinatorskom timu za profesionalnu orijentaciju u preduzeću: _____, tel. _____ e-mail: _____ .

Saglasnost roditelja za uključivanje učenika/ca u ostvarivanje realnih susreta u projektu *Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu*

Osnovna škola: _____

Mesto: _____

Saglasnot roditelja za uključivanje učenika/ca u ostvarivanje realnih susreta

Poštovani roditelju/staratelju učenika

_____, _____ razreda,
(ime i prezime učenika/ce) (razred i odeljenje)

Radost nam je da Vašem detetu ponudimo da učešćem u programu Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu upozna bogatstvo sveta rada i zanimanja. U cilju donošenja samostalne odluke o izboru svoje buduće škole/zanimanja, želimo da učenicima/cama završnih razreda ponudimo posetu preduzeću radi ostvarivanja realnih susreta putem raspitivanja u preduzeću i isprobavanja prakse za željeno zanimanje.

Učenici/ce će sa koordinatorom za PO _____
(ime i prezime koordinatora za PO)

posetiti preduzeće/školu: _____, dana _____
(naziv preduzeća/škole)

Svojim potpisom, potvrđujete da ste saglasni da Vaše dete poseti preduzeće/školu:

(potpis roditelja/staratelja)

Datum: _____

RS – OPŠ 1 Upitnik za realne susrete – popunjavaju preduzeća/ustanove/organizacije/kompanije / srednje škole

Ovaj upitnik odnosi se na vaša iskustva vezana za realizaciju realnih susreta učenika osnovne škole u vašem preduzeću – organizaciju. Molimo da odgovorite iskreno na sva pitanja. Vaši odgovori su nam dragoceni za dalji razvoj realnih susreta.

Preduzeće/organizacija/škola _____
Mesto: _____ Opština: _____ Datum izveštaja: __/__/201__
Popunjava (ime i prezime): _____ Pol: Muški / Ženski
Radno mesto: _____
Naziv osnovne škola čiji su učenici su došli na realne susrete: _____ Mesto: _____
Datum posete: __/__/____ Dužina posete: _____ sati Broj učenika u poseti: _____
Osoba zadužena da primi učenike na praksu u vašoj organizaciji: (ime, prezime, radno mesto)
Šta su učenici radili u okviru realnih susreta (zaokružite sve tačne odgovore)? a) raspitivali su se; b) isprobavali su praksu; c) ostalo: _____
Kako je odlučeno da se organizuju realni susreti za učenike osnovne škole? _____ _____
Da li su određene procedure saradnje sa školom i učenicima? DA NE
Ako „DA“, koje su to procedure? _____
Koje su prednosti realizacije realnih susreta sa učenicima osnovne škole: _____
Koji su problemi u realizaciji: _____
Da li je realizacija realnih susreta bila drugačija nego što ste očekivali? DA NE
Ako „DA“, kako se razlikovala? _____
Šta je potrebno da se unaprede realni susreti: _____
Da li realni susreti učenika treba i dalje da se organizuju u vašoj organizaciji? DA NE
Obrazložite: _____
Komentar: _____ _____

NAJLEPŠE HVALA!

SPORAZUM O MEĐUSOBNOJ SARADNJI U REALIZACIJI REALNIH SUSRETA

Zaključen u _____ između:

1. Osnovne škole: _____ iz _____ (u daljem tekstu: Škola) i
2. Preduzeća: _____ iz _____ (u daljem tekstu: Preduzeće).

NAVEDENE STRANE SPORAZUMELE SU SE O SLEDEĆEM:

Član 1.

Škola i Preduzeće ovim potvrđuju spremnost na zajedničko delovanje, razvoj saradnje i partnerstva u cilju podizanja kvaliteta realnih susreta u okviru programa profesionalne orijentacije.

Član 2.

Sporazumne strane saglasne su da Preduzeće imenuje za koordinatora realnih susreta _____, a Škola imenuje za koordinatora realnih susreta _____.

Član 3.

Preduzeće u kojem se ostvaruju realni susreti spremno je da:

- » obezbedi opšte uslove i adekvatan prostor za rad, u kojima će učenici/ce moći da ostvare ciljeve realnih susreta;
- » organizuje realne susrete tako da se učenici/ce upoznaju sa osnovnim aktivnostima Preduzeća, kao i sa zanimanjima koja su sadržaj realnih susreta;
- » učenicima/cama povere obavljanje poslova, pojedinih delova ili u celini, manjeg obima i složenosti, shodno razvojnim kapacitetima učenika/ca, prilikom susreta sa ekspertima iz preduzeća, a pod nadzorom koordinatora za praksu iz obe institucije.

Član 4.

Škola (koordinator) koja ostvaruje realne susrete spremna je da:

- » obezbedi dolazak učenika/ca na praksu po planu aktivnosti i pruži pomoć i podršku da se realni susreti organizuju i sprovedu na najsvrsishodniji način;
- » pomaže u rešavanju eventualnih problema u vezi sa realizacijom realnih susreta, u saradnji sa koordinatorom iz Preduzeća;
- » pomaže i podržava učenike/ce prilikom ostvarivanja realnih susreta i popunjavanja portfolija;
- » koordinira obavljanje poslova, pojedinih delova ili u celini, manjeg obima i složenosti, shodno razvojnim kapacitetima učenika/ca prilikom isprobavanja prakse i prilikom susreta sa ekspertima iz preduzeća, a u saradnji sa koordinatorom za praksu iz Preduzeća;

- » sačini izveštaj i informiše stručne i upravne organe Škole o ostvarenim realnim susretima.

Član 5.

Zajednička saradnja iz ovog Sporazuma ostvarivaće se u segmentima:

- » saradnja u ostvarivanju realnih susreta učenika/ca iz osnovne škole prilikom posete Preduzeću, prema planu aktivnosti za ostvarivanje realnih susreta;
- » saradnja u upotpunjavanju teoretskog znanja isprobavanjem prakse;
- » uključivanje učenika/ca iz osnovne škole u radno okruženje;
- » saradnja sa koordinatorima realnih susreta iz Škole i Preduzeća na organizacionim i stručnim poslovima;
- » zajednički nastupi u cilju širenja informacija o zajedničkoj saradnji.

Član 6.

U cilju ostvarivanja saradnje, koordinator realnih susreta iz Preduzeća i koordinator realnih susreta iz Škole zajedno pripremaju plan realnih susreta koji se realizuje u Preduzeću. Plan obuhvata mesto, vreme, nosioce i način ostvarivanja realnih susreta. Kontakt osoba iz Preduzeća primaće od koordinatora realnih susreta iz Škole zainteresovane učenike/ce i, na osnovu informacija o zanimanjima za koja su zainteresovani, organizovaće raspitivanje u Preduzeću ili isprobavanje prakse sa ekspertima koji će biti neposredno nadležni za te procese.

Član 7.

U cilju ostvarivanja saradnje, imenovani koordinator za realne susrete iz Preduzeća će:

- » planirati i koordinisati realne susrete učenika/ca iz osnovnih škola zajedno sa koordinatorom za realne susrete iz osnovne škole;
- » pratiti rad učenika/ca i davati povratne informacije o isprobavanju prakse;
- » potpisati dnevnik prakse učenika/ca.

Član 8.

Ovaj Sporazum potpisuje se na neograničeno vreme, a može ga otkazati bilo koja strana pismenim putem, uz otkazni rok od mesec dana.

Član 9.

Sporazum stupa na snagu na dan potpisivanja.

Član 10.

Sporazum je sastavljen u četiri primerka od kojih svaka sporazumna strana dobija po dva primerka.

Osnovna škola

Preduzeće

DOKUMENTACIJA UČENIKA/CA ZA RASPITIVANJE U PREDUZEĆU – IZ PORTFOLIJA

KRATKE INFORMACIJE O ZANIMANJU I PREDUZEĆU

Pomoću intervjua sa ekspertima, pokušaj da saznaš najvažnije o zanimanju!

1. OBRAZOVANJE (VRSTA, TRAJANJE...)

2. ZADACI I POSLOVI:

3. ALATI:

4. SIROVINE I RADNI MATERIJALI:

5. ZAHTEVI:

Fizički:

Karakterni:

Intelektualni:

6. + I – STRANE ZANIMANJA

+ STRANE :

– STRANE:

7. MOGUĆNOSTI ZA OBRAZOVANJE I USAVRŠAVANJE:

DOKUMENTACIJA UČENIKA/CA ZA ISPROBAVANJE PRAKSE U PREDUZEĆU – IZ PORTFOLIJA

MOJ DNEVNI IZVEŠTAJ SA PRAKSE

*Obavezno se seti da
posle svakog dana prakse
popuniš izveštaj!*

Moje raspoloženje: (posle ovog dana prakse osećam se...)	
Poslov koje sam danas radio/la:	
Alati, materijali, mašine sa kojima sam radio/la:	
Opterećenja koja sam danas osetio/la i sa koji- ma sam se upoznao/la:	Fizička: Intelektualna: Karakterna:
Moj najlepší doživljaj / šta mi se dopalo: <div style="text-align: right; margin-top: 5px;"> </div>	
Šta mi se manje dopalo: <div style="text-align: right; margin-top: 5px;"> </div>	
Još želim da primetim:	

DOKUMENTACIJA UČENIKA/CA ZA ISPROBAVANJE PRAKSE U PREDUZEĆU – IZ PORTFOLIJA

MOJ DNEVNI IZVEŠTAJ ZA DANE/NEDELJE STRUČNE PRAKSE

*Obavezno vodi svoj
dnevnik stručne prakse!*

Dan:	Moje raspoloženje: (posle ovog dana prakse osećam se... jer....)	Poslovi koje sam danas radio/la:	Alati, materijali, mašine sa kojima sam radio/la:	Opterećenja koja sam danas osetio/la i sa kojima sam se upoznao/la:

DOKUMENTACIJA UČENIKA/CA ZA ISPROBAVANJE PRAKSE U PREDUZEĆU – IZ PORTFOLIJA

POPUNJAVA PREDUZEĆE

FORMULAR ZA OCENJIVANJE PRAKTIKANATA

Ime i prezime praktikanta: _____

Zanimanje: _____

Preduzeće: _____

Period: _____

MOLIMO, STAVITE ZNAK U ODGOVARAJUĆE POLJE:

	ODLIČNO	DOBRO	DOVOLJNO	NEZADOVO- LJAVAJUĆE
Spremnost na radne učinke				
Spremnost na uspostavljanje kontakta				
Pouzdanost				
Samostalnost				
Brižljivost				
Tačnost				

PRAKTIKANTOM SAM BIO/LA ZADOVOLJAN/A:

POSEBNE NAPOMENE

Datum _____ Potpis zadužene osobe _____

DOKUMENTACIJA UČENIKA/CA
NAKON REALNIH SUSRETA U PREDUZEĆU – IZ PORTFOLIJA

OSRVT UNAZAD

Posebno mi se dopalo:

Manje mi se dopalo:

Moj najlepší doživljaj (uspeha):

Šta je ostavilo najjači utisak na mene:

Moj negativan (neprijatan) doživljaj:

O čemu sam još razmišljao/la:

Nakon ovog iskustva procenjujem da (obrazloži svoju procenu):

» Podesan/na sam za ovo zanimanje jer...

» Nisam podesan/na za ovo zanimanje jer...

Moj doživljaj realnih susreta

1. Ovako sam došao/la do raspitivanja / isprobavanja prakse...
2. Ovakav je bio moj intervju za posao raspitivanja / obavljanje prakse (telefonski kontakti, lični razgovor)...
3. Moja osećanja pre i posle intervjua za obavljanje prakse...
4. Moja razmišljanja pre prvog dana prakse / pred odlazak u OPŠ...
5. Moj mentor se starao o meni...
6. Ove poslove sam obavljao u školskoj radionici / školskom preduzeću...
7. Sledeća nova iskustva i nove spoznaje su važni za moju odluku...
8. Ovako sam proveo pauze...
9. Ovako su se nastavnici/učenici/zaposleni na radnom mestu ponašali prema meni...
10. Ovim sam bio/la oduševljen/a...
11. Ovo mi je teško palo – manje mi se dopalo...
12. Specifičnost u raspitivanju / mojoj praksi bila je...
13. Mogao/la bih da zamislim da se školujem u toj školi / obučavam u tom preduzeću...
14. Šta bih savetovao/la mladima koji žele da odrade praksu u istoj školi / istom preduzeću kao ja...
15. Šta bih uradio/la da opet mogu da isplaniram praksu...

DOKUMENTACIJA UČENIKA/CA – PITANJA ZA REFLEKSIJU NAKON REALNIH SUSRETA U SREDNJOJ ŠKOLI

Zanimanja po završetku škole: Za koja zanimanja / područja rada školuje taj tip škole? Da li postoje još neke mogućnosti u struci posle završetka te škole?

Najvažniji predmeti: Koji su najvažniji nastavni predmeti? Koji je procenat opšteobrazovnih i stručnih predmeta? Iz kojih predmeta je nastava pretežno praktična (npr. u radionicama, u vidu projekata), a iz kojih je pretežno teorijska i odvija se u učionici? Koliko traje školovanje u tom tipu škole?

Zahtevi: Koji se zahtevi postavljaju kad je u pitanju ličnost, npr. želja za učenjem i spremnost na učenje? Koja interesovanja bi trebalo da imam? Kakva se postignuća zahtevaju da bi uopšte mogao da se upišem u tu školu? Da li postoji prijemni ispit? Šta se na njemu traži? Da li je interesovanje za tu školu veliko ili malo?

Izgledi za budućnost: Koje mogućnosti školovanja postoje posle ove škole? Da li svršeni učenici na tržištu rada teško ili lako dolaze do posla? Zašto?

Prednosti i nedostaci: Šta učenici ili bivši učenici ove škole navode kao njenu prednost? Šta učenici ili bivši učenici ove škole navode kao nedostatak tog tipa škole?

Moj stav: Šta mi se dopalo? Šta mi se nije dopalo? Šta bi mi bilo teško / stvaralo probleme?

Konkretizacija pitanja u odnosu na odluku o školi: Da li ova škola, nakon raspitivanja u praksi, i dalje ispunjava moja očekivanja ili moram da se preorijentišem? Kakva interesovanja u svakom slučaju treba da imam? Da li je interesovanje za ovu školu veliko ili malo? Koje su sposobnosti preduslov za rad u struci? Koji se poslovi redovno javljaju?

Odluka: Taj tip škole me: vrlo zanima; delimično zanima; ne zanima. Obrazloženje odluke.

DOKUMENTACIJA UČENIKA/CA – PITANJA ZA REFLEKSIJU NAKON RASPITIVANJA U PREDUZEĆU

Najvažniji zadatak ili ciljevi preduzeća: Šta se proizvodi ili pruža? Kome trebaju ti proizvodi, usluge itd. i za šta?

Radna mesta: Gde sve rade ljudi? Kako su uređena radna mesta? Koji materijali, mašine, alati, uređaji, aparati postoje? Da li postoji opasnost od nesreće? Kako se štiti od nesreće?

Najvažniji poslovi: Koji se poslovi redovno javljaju? Da li se pretežno radi o ručnom radu, radu na mašina-ma ili o „intelektualnom radu“? Ko sa kim saraduje? Sa kim ja radim?

Zahtevi: Kakvi se zahtevi postavljaju u zanimanju koje me zanima? Da li se zahteva određena školska kvalifikacija?

Školovanje: Koje školovanje vodi do tog zanimanja? Da li postoji više mogućnosti? Koje?

Odnosi u struci i izgledi za budućnost: Koje mogućnosti za školovanje i napredovanje u karijeri postoje? Kakvi su izgledi za žene? Da li se traže nove generacije ili ne baš? Zašto? Da li je ponuda radnih mesta mala ili velika? Kolika je plata posle završetka školovanja, četvorogodišnjeg stručnog obrazovanja, itd.

Prednosti i nedostaci: Šta zaposleni u tom preduzeću smatraju prednošću? Šta se pretežno smatra nedostatkom ili problemom?

Moj stav: Šta mi se dopalo? Šta mi se nije dopalo? Šta bi mi bilo teško / stvaralo probleme?

Konkretizacija pitanja u odnosu na odluku o školi: Da li ovo zanimanje, nakon raspitivanja u praksi, i dalje ispunjava moja očekivanja ili moram da se preorijentišem? Koja interesovanja bi u svakom slučaju trebalo da imam? Da li je interesovanje za ovo zanimanje veliko ili malo? Koje su sposobnosti preduslov za rad u struci? Koji se poslovi redovno javljaju? Na šta posle prakse u preduzeću drugačije gledam?

Odluka: Zanimanje (ili radno mesto) tog tipa me: vrlo zanima; delimično zanima; ne zanima. Obrazloženje odluke.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37.048.4-057.874(035)

PREDUZEĆA за osnovce : raspitivanje u
preduzeću i isprobavanje prakse / Marina
Ostojić ... [at. al.]. - Beograd : Udruženje
poslovnih žena Srbije : GIZ - Deutsche
Gesellschaft fuer Internationale
Zusammenarbeit GmbH, 2012 (Beograd :
Mladost). - 41 str. : ilustr. ; 24 cm. -
(#GIZ projekat #Profesionalna orijentacija na
prelasku u srednju skolu)

Tiraž 200. - Prilozi: str. 27-41. -
Bibliografija: str. 27.

ISBN 978-86-910351-6-7 (UPŽS)
1. Ostojić, Marina, 1964- [аутор]
а) Професионална оријентација - Ученици
основних школа - Приручници
COBISS.SR-ID 190116620

GIZ BOSS

Profesionalna orijentacija na prelasku u srednju školu

Kursulina 33

11000 Beograd

Tel/fax + 381 11 2445 545

E-mail: boss@giz.de

www.profesionalnaorijentacija.org

Udruženje poslovnih žena Srbije

Volgina 15

11060 Beograd

Tel/fax: +381 11 2776 801

E-mail: upz.office@pupin.rs

www.poslovnenezene.org.rs

ISBN 978-86-910351-6-7

9|788691|035167|